

УДК 821.112.2.09:81'255.4=00

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-20-4>

Наталія ЛИСЕЦЬКА

кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри німецької філології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0001-8821-4836

Scopus-Author ID: 57431101700

Альона КАРПЕВИЧ

студентка магістратури кафедри німецької філології, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0009-0008-2408-9974

Бібліографічний опис статті: Лисецька, Н., Карпевич, А. (2024). Лексико-стилістичні особливості перекладу художнього тексту німецькою мовою (на матеріалі творчості Сергія Жадана). *Актуальні питання іноземної філології*, 20, 24–30, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-20-4>

**ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ
НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ СЕРГІЯ ЖАДАНА)**

У статті досліджено лексико-стилістичні особливості перекладу художнього тексту німецькою мовою на прикладі роману Сергія Жадана «Інтернат». Розглянуто поняття художній переклад, його особливості та основні вимоги, яких потрібно притримуватися перекладачу під час перекладацького процесу. Установлено, що художній переклад є не лише прямою передачею тексту іноземною мовою, а й також інструментом культурного освоєння світу, чинником певної культури. Проаналізовано авторський стиль та визначено, що письменнику притаманна низка образно-тропеїчних засобів, як-от: епітет, порівняння, метафора, алегорія, символ. Виявлено, що автор звертається до стилістичного прийому іронії та колористики. Використання різних відтінків темних кольорів від чорного до сірого й темно-синього символізує ситуацію розрухи та безпорадності в регіоні, де проживає головний персонаж. Під час порівняння першоджерела і його німецькомовного варіанта зауважено, до яких перекладацьких трансформацій удаються перекладачі. Простежено, що на морфологічному рівні виконавці найчастіше схильні до засобу створення композит, що є типовим для мови перекладу. Найчастіше виникають варіанти «іменник плюс іменник», «прикметник плюс іменник». Задля збереження сенсу чи уточнення конотації певних мовних одиниць застосовують метод генералізації, трансформації та логізації. На синтаксичному рівні в тексті оригіналу часто трапляються складнопідрядні речення, а також речення, ускладнені дієприкметниковими й дієприслівниковими зворотами. Під час перекладу таких випадків виконавці користуються методом опущення та заміною складного речення простим. У ході дослідження виявлено певні відмінності в перекладі, оскільки структура української й німецької мов відрізняється, неможливо завжди зберегти оригінальні конструкції. Зроблено висновки, що перекладачі, майстерно застосовуючи перекладацькі трансформації, зуміли донести читачеві ідею автора та не порушити естетичної цілісності оригіналу.

Ключові слова: художній переклад, трансформація, композит, стилістичні засоби, метафора, іронія, порівняння.

Nataliia LYSETSKA

PhD (Doctor of Philosophy (in Philology)), Docent, Professor at the Department of German Philology, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0001-8821-4836

Scopus-Author ID: 57431101700

Alona KARPEVYCH

Master's student at the Department of German Philology, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0009-0008-2408-9974

To cite this article: Lysetska, N., Karpevych, A. (2024). *Leksyko-stylistychni osoblyvosti perekladu khudozhnoho tekstu nimetskoiu movoiu (na materialy tvorchosti Serhiia Zhadana) [Lexical and stylistic features of translation of a literary text into German (based on the works of Serhiy Zhadan)].* *Current Issues of Foreign Philology*, 20, 24–30, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-20-4>

LEXICAL AND STYLISTIC FEATURES OF TRANSLATION OF A LITERARY TEXT INTO GERMAN (BASED ON THE WORKS OF SERHIY ZHADAN)

*The article examines the lexical and stylistic features of translation of a literary text into German on the example of *The Orphanage: A Novel by Serhiy Zhadan*. The concept of literary translation, its features and main requirements that the translator must adhere to during the translation process are considered. It has been established that literary translation is not only a direct transmission of a text into a foreign language, but also a tool of cultural exploration of the world, a factor of a certain culture. The author's style was analyzed and it was determined that the writer uses a number of figurative and tropic means, such as epithet, simile, metaphor, allegory, and symbol. It was established that the author turns to the stylistic technique of irony and color symbolism. The use of different shades of dark colors from black to gray and dark blue symbolizes the situation of devastation and helplessness in the region where the main character lives. When comparing the original source and its German-language version, it was noted which translation transformations the translators resort to. It has been observed that at the morphological level, the performers are most often inclined to the means of creating a composite, which is typical for the target language. The most frequent options are "noun plus noun", "adjective plus noun". In order to preserve the meaning or clarify the connotation of certain language units, the method of generalization, transformation, and logization is used. At the syntactic level, the original text often contains complex subordinate clauses, as well as sentences complicated by adjectival and participial phrases. When translating such cases, performers use the method of omitting and replacing a complex sentence with a simple one. During the research, certain differences in the translation were revealed, since the structure of the Ukrainian and German languages is different, it is impossible to always preserve the original constructions. It was concluded that the translators, skillfully applying translation transformations, managed to convey the author's idea to the reader and not violate the aesthetic integrity of the original.*

Key words: literary translation, transformation, composite, stylistic means, metaphor, irony, comparison.

Актуальність проблеми. Завдяки художнім перекладам українська сучасна література стає доступною для читачів у всьому світі, що сприяє розвитку культурних зв'язків між Україною й іншими країнами. Актуальність дослідження зумовлена важливістю тем, які автор розкриває у своїй творчості; майстерністю письменника розкривати внутрішній світ українських реалій та подій війни. Прозаїк, поет, публіцист, волонтер, боєць, який за своїм переконанням вступив добровільно до лав Національної гвардії України – Сергій Жадан – уже багато років має особливе значення для українців. Письменник давно отримав визнання не лише в Україні, а й за її межами. Про це свідчать його численні нагороди: премія імені Губерта Бурди для молодих східноєвропейських поетів (Hubert Burda Preis für junge Lyrik), літературна премія імені Джозефа Конрада-Коженевського, премія Grücke Berlin («Ворошиловград»), премія Ганни Арендт за політичне мислення та інші. За видатну творчість і гуманітарну позицію, яка проявляється в спілкуванні письменника та допомозі українцям під час війни, Сергію Жадану присуджено в червні 2022 р. премію миру німецьких книгарів (Friedenspreis des

deutschen Buchhandels). Творчість Жадана оцінювали такі відомі діячі в нашій літературі, як Ю. Андрухович, І. Андрусак, І. Римарук і багато інших.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Як відомо, складність художнього тексту полягає в тому, що художній стиль поєднує в собі ознаки всіх мовних стилів. Важливу роль відіграють конотативний компонент та естетична цінність оригіналу. Культурно-історичні реалії накладають також свій відбиток на відчуття мови, тому перекладач повинен майстерно використати стилістичні засоби, аби зберегти цілісність оригіналу. Різні аспекти художнього перекладу досліджували О. Білецький, Р. Зорівчак, І. Корунець, Т. Кияк та ін. Як зазначає Т. Кияк, філолог-перекладач повинен бачити соціальні й художні аспекти тексту, але акцентувати останні, тоді як простий читач бачить і рецепіює, залежно від своїх освітніх смаків, лише фактори соціальні або естетичні (Кияк, Огуй, Науменко, 2006). Теоретичні засади перекладу німецькою мовою досліджували такі науковці, як Г. Лисенко, І. Баклан, З. Чепурна (Баклан, Лисенко, Чепурна, 2019) та ін. Їхні праці стосуються аналізу лексич-

них, граматичних і семантичних аспектів перекладу та пошуку адекватного перекладацького рішення. Переклад культурно-маркованих елементів німецькою мовою досліджували О. Бондарчук і Н. Лисецька (Бондарчук, Лисецька 2020). Творчість Жадана та його ідіостиль розглядав у своїх статтях В. Кононенко зазначивши, що письменник дотримується основних тенденцій створення постмодерністського новостилу (Кононенко, 2018). Особливості перекладу власних назв німецькою мовою на основі роману Жадана «Депеш Мод» вивчали В. Манакін, О. Росоха (2022). Літературно-художню антропонімію в романі «Інтернат» досліджувала А. Вегеш (2018). А. А. Бабенко, аналізуючи прозу Сергія Жадана, вважає, що поетика прози письменника засвідчує багатство й новаторство форм і засобів репрезентації актуальних ідей та тем на різних її етапах (Бабенко, 2021).

Мета статті – дослідження лексико-стилістичних особливостей авторського стилю сучасного українського письменника Сергія Жадана в романі «Інтернат» та їх відтворення в перекладі німецькою мовою.

Об'єктом дослідження є роман Сергія Жадана «Інтернат» і його переклад німецькою мовою.

Предмет дослідження – лексико-стилістичні засоби передачі авторського стилю Сергія Жадана в німецькому перекладі роману «Інтернат».

Виклад основного матеріалу дослідження. Твори художньої літератури відрізняються від інших видів письма тим, що їх головна мета – естетичний вплив на читача. Це досягається за допомогою ключової комунікативної функції – художньо-естетичної. На відміну від наукових текстів, що прагнуть до точності та об'єктивності, або публіцистичних, що зосереджені на переконанні чи інформуванні, художня література використовує мову для створення емоційного відгуку й естетичного задоволення. Під час перекладу важливо донести до читача не лише своєрідність художньої мови письменника, але й зберегти правильну конотацію, відчуття, що залишаються після прочитання. Адекватність такого якісного перекладу залежить від професійних умінь виконавця, його кмітливості, ерудованості, а також володіння потрібним обсягом культурної інформа-

ції про країну й носіїв мови перекладу. Основні вимоги до художнього перекладу (Кияк, Огуй, Науменко, 2006):

1) точність: переклад повинен точно передавати зміст оригіналу, не спотворюючи авторського задуму. Це стосується не лише сюжету та фактів, але й емоційної атмосфери, авторського стилю й мовних особливостей твору;

2) культурна автентичність: перекладач мусить глибоко розуміти традиції, звичаї та специфіку життя народу, мовою якого написаний твір. Це дасть змогу правильно інтерпретувати текст і зробити його доступним для читачів іншої культури;

3) художня повноцінність: переклад повинен бути не лише точним, але й художньо цінним. Важливо, щоб він захоплював читача, дарував йому естетичну насолоду та зберігав авторський стиль.

Сергій Жадан майстерно втілює у своїх творах ключові теми й естетику постмодерністської літератури. Його проза насичена урбаністичними образами, що створюють калейдоскоп міст, вокзалів, доріг, островів, материків і країн. Жаданівське місто – це не просто декорація, а динамічний простір, що супроводжує героя в його подорожі крізь час та суспільні зміни. Так і в романі «Інтернат», який опубліковано у 2022 р. німецьким видавництвом «Suhrkamp», змальовано події в прифронтовому містечку на сході України у 2015 р. Та не лише абстрактно, а й детально автор описує метаморфози головного героя, створюючи його психологічний портрет та шлях до самоусвідомлення. Події трьох днів у тексті видаються читачеві вічністю.

Ключову роль у формуванні атмосфери роману відіграють мова і її стилістичні можливості. Це досягається не лише за рахунок експресивних й оцінних компонентів мови, але й завдяки стилістичним фігурам, тропам, символам та іншим мовним засобам, що створюють образність. Для розкриття сутності героя, його внутрішнього світу й ходу думок письменник використовує такі різноманітні лексико-стилістичні засоби, як епітети, метафори, порівняння, гіперболи, символи тощо. Метафора – троп; художній засіб, який полягає в переносному вживанні слів за образною схожістю (подібністю, аналогією) чи контрастністю на основі кольору, форми, способу дії, призначення (Коломієць, 2015, с. 78).

Зазвичай Жадан застосовує метафори в описах природи та місцевості *...комини, з яких здіймаються дими, ніби це втомлені чоловіки і розмовляють на дорозі, випускаючи з легень теплий січневий дух* (Жадан, 2017, с. 9). У німецькому варіанті це звучить так: *... Kamine, aus denen Rauch steigt, als stünden dort müde Männer; unterhielten sich in der Kälte und stießen warmes Januarleben aus ihren Lungen* (Zhadan, 2022, с. 9). Перекладачі вдалися до прийому генералізації: заміни конкретного слова (січневий дух) більш загальним (Januarleben), яке розширює його семантичне поле, охоплюючи ширший спектр значень. Слово *дух* німецькою могло б звучати *Geist*, але в цьому випадку це має іншу конотацію – привид.

Часто через метафору, а саме персоніфікацію, автор наділяє певний об'єкт невластивими ознаками. Як у прикладі: *Ображено хрумтить залізо, автобус рушає...* (Жадан, 2017, с. 15). Це яскравий і виразний метафоричний образ, який використовує сенсорні деталі для створення потужного враження. Його можна категоризувати як аудитивну метафору або оноματοпею, адже вона застосовує звук хрускоту металу для передачі відчуття образи. Такий літературний прийом створює певну напругу, нагнітає ситуацію, яка склалась у місті, де живе Паша. *Eisen knirscht beleidigt, der Autobus fährt los...* (Zhadan, 2022, с. 14). Тут використано послідовний буквальный переклад, що дало змогу зберегти автентичну атмосферу міста в умовах війни на Донбасі.

Зважаючи на тему роману й події, що там відображені, бачимо, що твір викликає в читача похмурий настрій, він пронизаний атмосферою страху, приреченості та зневіри. Ось так виглядає одна з центральних вулиць міста: *Вулиця порожня, небо схоже на гору залізничної білизни, накиданої в купу під купе провідника: важкі нагромадження хмар лежать до обр'ю, розкидані й вивернуті* (Жадан, 2017, с. 257). У німецькому тексті перекладачі передали в повній відповідності до першоджерела пригнічений настрій, який викликає вулиця та оточення. *Die Straße ist leer, der Himmel sieht aus wie ein Berg Schlafwagenbettwäsche, die vor dem Schaffnerabteil auf einen Haufen geworfen wurde: Schwere Wolkenklumpen ziehen sich (wild verstreut und verknüllt) bis zum Horizont* (Zhadan, 2022, с. 231). Через розбіжність у семантичних

і граматичних системах порівнюваних мов перекладачі використовують перестановку окремих членів речення. Так, задля емоційно-сміслового увиразнення в оригіналі означення *розкидані й вивернуті* винесені за межі речення, про що сигналізує розмежування комою. У перекладі рамкова конструкція не порушується. А для підкреслення напруги, яка відчувається навіть у просторі, перекладачі додали прислівник *wild (wild verstreut und verknüllt – дико розсіюються й розпоруються)*. З огляду на великі можливості німецького словотвору переклад вирізняється низкою складних (*Schaffnerabteil, Wolkenklumpen*) і навіть багатоконпонентних (*Schlafwagenbettwäsche*) іменників (транспозиція), які замінюють групи слів в оригіналі (*купе провідника, нагромадження хмар, гору залізничної білизни*). Усі вони утворені додаванням основ іменників або прикметників з іменниками. Цікавим є опис хмар. У творі оригіналу вони *лежать до обр'ю*, а в німецькому варіанті *плинуть до горизонту*. Німецький варіант видається більш поетичним.

Зважаючи на гнітючу атмосферу в місті, яке вже впродовж третьої зими оточують російські окупаційні війська, простежуємо, що колористика твору є переважно темною. Саме гама різних відтінків темних кольорів від чорного до сірого та темно-синього символізує катастрофічну ситуацію на Донбасі. Темне, чорне, брудне, сіре – це символ неволі, безпорадності, розрухи, переживань. Цей стан Жадан передає за допомогою епітетів, щоб читач міг ще більше зрозуміти безвихідь. Наприклад, початок твору звучить песимістично й викликає одразу гнітюче почуття безвихідного становища. *Паша визирає у вікно, розглядає чорний сніг і чорне небо...* (Жадан, 2017, с. 13). У німецькому варіанті переклад звучить дослівно. *Pascha schaut zum Fenster hinaus, betrachtet den schwarzen Schnee und den schwarzen Himmel...* (Zhadan, 2022, с. 13). *Чорне від незібраного з минулого року соняшника поле, де-не-де сіре, аж до синього, снігове ошмаття, вогка жирна земля, глибокі сліди від техніки, що в'їжджала просто в цю темну соняшникову проїмку* (Жадан, 2017, с. 50). *Das Feld, schwarz von nicht abgeernteten Sonnenblumen aus dem Vorjahr, stellenweise graue, fast bläuliche Schneeflecken, feuchte fette Erde, tiefe Spuren von Fahrzeugen, die einfach so in diese dunkle Sonnenblumenschneise*

hineingefahren sind (Zhadan, 2022, с. 45). Не лише навколо темний сніг та темне небо, але й незібране поле символізує в найближчий час проблему забезпечення мешканців окупованих територій ще й до всього іншого продуктами харчування. У першоджерелі *чорне* винесено на початок речення й вимовно символізує жахливу подію в житті людей. У німецькому варіанті на першому місці стоїть іменник *das Feld*, а розширене означення *schwarz von nicht abgeernteten Sonnenblumen aus dem Vorjahr* стоїть за підметом і відокремлене від нього комою, очолюючи рамкову конструкцію перерахунку однорідних означень до підмета *das Feld*, що уможливорює ще більш чіткий опис безпорадності й невпевненості в майбутньому. У перекладі застосовано лінгвістичний прийом звуження значення. *Ошмаття*, згідно з «Глумачним словником», означає «обривки, шматки, клапти», що є збірним поняттям. У німецькому варіанті перекладач передав його як *Schneeflecke*, що означає *снігові плями*.

І зовсім нікого немає, порожнє місто, кольорове небо, вогкий туман, з якого виростають чорні липи (Жадан, 2017, с. 103). Перелічення в реченні однорідних слів надає відчуття ритмічності, а епітети роблять опис більш виразним. Кольорове небо тут не від заходу сонця, а від вибухів, що постійно його підсвічують. Речення створює образ порожнього, безлюдного міста, яке оповите густим туманом. Цей образ викликає в читача відчуття тривоги й безнадії. *Und niemand ist zu sehen, leere Stadt, farbiger Himmel, feuchter Nebel, aus dem schwarze Linden wachsen* (Zhadan, 2022, с. 93). Переклад виконано дослівно.

Для посилення ефекту на читача С. Жадан використовує в романі порівняння: *Старий обертається на звук, канапа прострілює, як сухе гілля в скаутському багатті...* (Жадан, 2017, с. 7). *Der Alte dreht sich nach von dem Geräusch um, denn die Federn der Couch knacken wie trockene Zweige im Pfadfinderlagerfeuer* (Zhadan, 2022, с. 7); *...коли депо стояло порожнє, наче басейн, із якого спустили воду...* (Жадан, 2017, с. 8); *...wo das Depot leer steht wie ein Schwimmbecken, aus dem man das Wasser abgelassen hat* (Zhadan, 2022, с. 8); *Кора вогка й беззахисна – торкаєшся її та плямишся цим темним болючим соком, ніби фарбою, ніби кров'ю з надрізів* (Жадан, 2017, с. 51). *Die Rinde*

ist feucht und schutzlos – du berührst sie und befleckst dich mit ihrem dunklen Schmerzensaft wie mit Farbe, wie mit Blut aus (Zhadan, 2022, с. 46). У наведених частинах текстів застосовано українські компаративні зв'язки *як, наче* та *ніби*, які мають різні відтінки значення. Компаративні зв'язки *наче* та *ніби* містять у своїй семантичній структурі сему припущення, обережності. У перекладі німецькою мовою порівняння передане через *wie* (*як*), хоча можна використати порівняння в умовному способі за допомогою єднальних сполучників *als ob, als wäre das*, що й відповідає українському *наче та неначе*. Німецький переклад сприймається як більш реальний та не фіктивний й не уявний. *Старий обертається на звук, канапа прострілює, як сухе гілля в скаутському багатті...* (Жадан, 2017, с. 7). Уже від початку твору ми розуміємо: Паша, головний герой, живе зовсім не заможно, радше навпаки – простий чоловік у непростому місті. *Der Alte dreht sich nach dem Geräusch um, denn die Federn der Couch knacken wie trockene Zweige im Pfadfinderlagerfeuer* (Zhadan, 2022, с. 7). У перекладі застосовано метод логізації: уточнення значення слова або фрази з метою усунення можливих двозначностей. *Канапа прострілює – die Federn der Couch knacken*, тобто пружини дивана тріщать. На основі сполучника сурядності *denn* конкретизується, звідки чути тріск і що спричиняє його – не сам диван, а старі пружини тріщать у дивані.

У романі автор звертається до стилістичного прийому іронії. Найпростішим видом іронії є вживання у висловлюванні слова, протилежного до змісту висловлювання. Кафе «Парадіз», де Паша зупиняється з військовими лиш іронічно відповідає своєму значенню. *Вікна другого поверху повиносило вибуховою хвилею, господарі затягли вибиті шибки плівкою. Вгорі, на даху, стримить телевізійна тарілка, пробита в одному місці осколком...* (Жадан, 2017, с. 30). У мирному житті кафе з назвою *Пай* мало б право на існування, проте зараз *Парадіз* це своєрідний сарказм, який автор використовує, щоб показати біль і трагедію цієї ситуації, у якій опинилися мешканці міста: *Die Fenster im ersten Stock wurden von einer Explosionswelle weggefegt, die Besitzer haben die ausgeschlagenen Scheiben durch Folien ersetzt. Oben auf dem Dach erhebt sich eine Satellitenschüssel, an einer Stelle von einem Granatsplitter durchgebohrt...* (Zhadan,

2022, с. 28). Синтаксична структура в обох варіантах ідентична, проте сам процес руйнування будівлі передано в німецькому варіанті м'якше (вікна повиносило – *Die Fenster wurden weggefeigt (змело)*; господарі затягли вибиті шибки плівкою – *mit Folie abgedeckt (прикрили плівкою)*).

Під час зображення військових письменник поєднує декілька видів стилістичного синтаксису, як-от: еліптичні речення, епіфраз/постпозицію (зсув управо), висхідну градацію (клімакс – розміщення слів у порядку підсилення їх значення) тощо: *І ще його ніс – просто вбитий в обличчя, вплющений поміж щік, як у старого сифілітика, ніс боксера* (Жадан, 2017, с. 41). *Und dann seine Nase – einfach ins Gesicht gehauen, zwischen die Wangen gepflanzt, wie bei altem Syphilitiker, die Nase eines Boxers* (Zhadan, 2022, с. 38). У наведеному пасажі тексту в обох варіантах збережено синтаксичну структуру – розташування словосполучень у реченні в порядку збільшення їхньої смислової та емоційної значущості (клімакс). Проте помічаємо передачу німецькою мовою словосполучення *вплющений (ніс) поміж щік* як *zwischen die Wangen gepflanzt* (посаджений між щоками), який має не такий грубий відтінок. Завдяки синтезу лексичних і синтаксичних засобів вимальовується вкрай негативний образ тих, хто з невідомих причин прийшов руйнувати рідне місто.

Коли Паша нарешті дістався до залізничного вокзалу, то зрозумів: не тільки йому страшно. В обложеному місті залякли в паніці його мешканці: *В обличчя б'є духом сотень невиспаних переляканих людей, запахом страху й поту, важким настоєм істерики й недосипу* (Жадан, 2017, с. 62). *Der Geruch von hunderten nicht ausgeschlafener, verängstigten Menschen schlägt ihm entgegen, der Geruch von Angst und Schweiß, ein Extrakt aus Hysterie und wenig Schlaf* (Zhadan, 2022, с. 56). С. Жадан послуговується двома іменниками *дух* та *запах*, які імплікують причинно-наслідкові реалії: *запах*, спричинений розрухою, жахіттями війни, смертями людей, важкими реаліями, що породжує у людей *дух* зневіри, невпевненості, безнадії. У перекладі *дух* і *запах* перекладаються одним іменником *der Geruch*, що означає *запах*. Для більш точної передачі задуму автора бажано використати слова *Geist* та відповідно *Geruch*.

Синтаксис прози Сергія Жадана характеризується складними реченнями, різноманітними

за будовою та функціональним навантаженням. Поширеними є синтаксичні конструкції, ускладнені дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами. У таких випадках перекладачі часто послуговувалися типовими для німецької мови трансформаціями, максимально зберігаючи зміст першоджерела: *Але траса порожня, порожня настільки, що це лякає* (Жадан, 2017, с. 17). Складнопідрядне речення оригіналу передається простим: *Aber die Landstraße ist leer, beängstigend leer* (Zhadan, 2022, с. 16). Через дієприкметник *beängstigend* перекладачі передають зміст, який закладений у виразі – *настільки, що це лякає*. *Блокпост забитий військовими: стоять за бетонними блоками, під розтрінаними прапорами, мовчки дивляться в бік міста* (Жадан, 2017, с. 16). *An der Straßensperre ein Haufen Soldaten. Sie stehen hinter den Betonblöcken, unter zerfetzten Staatsflaggen, und blicken schweigend in Richtung Stadt* (Zhadan, 2022, с. 15). Перекладачі доцільно розчленували складну синтаксичну структуру оригіналу на два окремих – просте (еліпс) і складне. Крім того, у першому реченні провели заміну для виразу *забитий військовими*, адже мається на увазі непряме значення слова *забитий*, а переносне у значенні *наповнювати* – військових там є дуже багато. *Ein Haufen* ужито в значенні «маса, натовп» солдат, що відповідає українському аналогу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Індивідуально-авторські образно-тропичні засоби С. Жадана вирізняються своєю емоційною забарвленістю. Вони чітко передають похмурий настрій вчителя та гнітючу атмосферу в місті, яке оточене російськими окупаційними військами. Для детального опису подій автор застосовує влучні стилістичні засоби. У результаті зіставлення тексту оригіналу виявлено, що здебільшого переклад здійснюється дослівно. Існують певні невідповідності, що спричинені, з одного боку, граматичними відмінностями мов, з іншого – особливостями перекладацьких трансформацій. Та перекладачам, завдяки правильно підібраним стилістичним засобам, удалося передати задум автора й атмосферу твору.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в аналізі лексико-стилістичних особливостей перекладів інших художніх творів Сергія Жадана.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабенко А. О. Поетика прози Сергія Жадана: дис. ... д-ра філос. Київ, 2021. 195 с.
2. Баклан І. М., Лисенко Г. Л., Чепурна З. В. Основи перекладу – міст між теорією і практикою (німецько-український напрям): підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 204 с.
3. Бондарчук О. Ю., Лисецька Н. Г. Концептуальний переклад: до питання трансферу культурно маркованих текстових елементів (німецька та українська мови). *Актуальні питання іноземної філології*: наук. журн./ (редкол.: І. П. Біскуб (голов. ред.) та ін.). Луцьк, 2020. № 13. С. 33–39.
4. Вегеш А. І. Семантичне навантаження літературно-художніх антропонімів у романі «Інтернат» Сергія Жадана. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2018. Вип. 2. С. 16–20.
5. Жадан С. В. Інтернат. Чернівці: Вид. Померанцев С. 2017. 336 с.
6. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу німецької мови: підруч. для студентів вищ. навч. закл. Вінниця: Нова кн., 2006. 59 с.
7. Кононенко В. І. Український новостиль: лінгвопоетика художнього дискурсу Сергія Жадана. *Науково-теоретичний журнал Інституту українознавства при Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника*. 2018. Вип. 19. С. 17–31.
8. Манакін В. М., Росоха О. В. Особливості перекладу власних назв у художній літературі (на матеріалі книги Сергія Жадана «Депеш Мод»). *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2022. Вип. 14. С. 152–155.
9. Основні лінгвостилістичні поняття й категорії (словник-довідник філолога): укладач: І. І. Коломієць. Умань: ВПЦ «Візаві», 2015. 203 с.
10. Zhadan S. *Internat* Suhrkamp Verlag, 2022. 300 с.

REFERENCES:

1. Babenko, A. O. (2021). Poetyka prozy Serhiia Zhadana. [The poetics of Serhiy Zhadan's prose]: dys. ... d-ra. filos. – PhD thesis, 195 p. [in Ukrainian].
2. Baklan, I. M., Lysenko, H. L., Chepurna, Z. V. (2019). Osnovy perekladu – mist mizh teoriieiu i praktykoiu (nimetsko-ukrainskyi napriam): [Basics of translation – a bridge between theory and practice (German-Ukrainian direction)]: pidruchnyk. Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Polytechnic Publishing House, 204 p. [in Ukrainian].
3. Bondarchuk, O. Yu., Lysetska, N. H. (2020). Kontseptualnyi pereklad: do pytannia transferu kulturno markovanykh tekstovyykh elementiv (nimetska ta ukrainska movy). [Conceptual translation: to the issue of transfer of culturally marked textual elements (German and Ukrainian)]. *Actual issues of foreign philology: scientific journal* / (editors: I. P. Biskub (editor-in-chief) and others). Lutsk. № 13, pp. 33–39 [in Ukrainian].
4. Vehesh, A. I. (2018). Semantychne navantazhennia literaturno-khudozhnykh antroponimiv u romani «Internat» Serhiia Zhadana. [Semantic load of literary and artistic anthroponyms in the novel «Boarding School» by Serhiy Zhadan]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University*. Issue 2, pp. 16–20 [in Ukrainian].
5. Zhadan, S. V. (2017). Internat. [Boarding school] Chernivtsi: Vyd. Pomerantsev S., 336 p. [in Ukrainian].
6. Kyiak, T. R., Ohui, O. D., Naumenko, A. M. (2006). Teoriia ta praktyka perekladu nimetskoi movy. [Theory and Practice of German Translation]: Pidruchnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv. Vinnytsia: Nova Knyha, 592 p. [in Ukrainian].
7. Kononenko, V. I. (2018). Ukraïnskyi novostyl: lnhvopoetyka khudozhnoho dyskursu Serhiia Zhadana. [Ukrainian newsreel: linguopoetics of Serhiy Zhadan's artistic discourse]. *Scientific and Theoretical Journal of the Institute of Ukrainian Studies at Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. Issue 19, pp.17–31 [in Ukrainian].
8. Manakin, V. M., Rosokha, O. V. (2022). Osoblyvosti perekladu vlasnykh nazv u khudozhnii literaturi (na materialy knyhy Serhiia Zhadana «Depesh Mod»). [Features of the translation of proper names in fiction (based on the book by Serhiy Zhadan "Depesh Mod")]. *Bulletin of the Student Scientific Society of Vasyl' Stus Donetsk National University*. Issue 14, pp.152–155 [in Ukrainian].
9. Osnovni lnhvostylistychni poniattia i katehorii (slovyk-dovidnyk filoloha). [Basic linguistic and stylistic concepts and categories (Dictionary of philologist's reference)]. (2015). Ukladach: I. I. Kolomiets, Uman: VPTs «Vizavi», 203 p. [in Ukrainian].
10. Zhadan, S. (2022). Internat. Berlin: Suhrkamp Verlag, 300 p.